

Athikele ID 18604

Karolo: Athikele ya go dira poeletso

Go batlana le tshimologo ya boboko jwa motho: Seabe sa Aforika Borwa mo hisitoring ya (boithuta-tlholego) ya boboko jwa motho

Tshobokanyo

Ka 1925, Raymond Arthur Dart o ne a phasalatsa tlhaloso le thanolo ya gagwe ya “Ngwana wa kwa Taung” mo lokwalopakeng lwa gagwe lwa *Nature*, go akaretsa le tlhaloso ya logapa lwa tlhago lwa boboko lo lo tsamaisanang le sefatlhego le marapo a ditlhaa. Dilo tse di bonweng mo logapeng lwa Ngwana wa kwa Taung di tsoitse dipotso tsa botlhokwa le dingangisano ka ga gore boboko jwa motho bo tlholegile jang, le gore diphetogo tsa boboko di ka lemogwa jang le gore di ka ithutwa jang go tswa mo masaleding a logata lwa tshwene-seka-motho. Mo tokomaneng eno, re dira poeletso le go tlhama mekgwa ya ditlhamo-sešwa (re dira patlisiso jang ka masaledi a boboko jwa ditshwene-seka-motho?) le diphetogo tsa botlhokwa tsa dikgopolo (boboko jwa ditshwene-seka-batho bo fetogile jang?) tse di bakilweng ke thibololo ya Ngwana wa kwa Taung. Se tota re se dirang ke go kwala ka ditlamorago tse thutopatlisiso eno e nnileng le tsone ya logata lo lo neng lo bolokilwe sentle le ka logapa lwa boboko lwa tlhago tse di bonweng kwa mafelong a a nang le masaledi a ditshwene-seka-batho go bontsha tsela e re tlhaloganyang tlholego ya boboko ka yone le go kopanya didirisiwa tsa tshokatsheko tse di sa tswang go tlhamiwa gore di dirisediwe patlisiso ya boithuta-tlhago ya boboko jwa motho (s.k. botegeniki jwa go dira ditshwantsho, dikao tsa 3D). Mo godimo ga moo, re sekaseka ka fa tiriso ya dijethale ya go itlhagisetša masalela a rona a logapa lwa ditshwene-seka-batho le tlhokego ya gore re dire patlisiso ka boboko jwa batho ba bogologolo ba ba santseng ba le teng gore re bope polatefomo ya go bapisa boboko jwa tsone le jwa bone go ka nnang ga tsosa dipotso ka gone ka mekgwa ya go dira patlisiso (s.k. go dira patlisiso le pontsho ya masalela le ya boboko jwa batho ba bogologolo ba ba santseng ba le teng) le go laola ditsompelo tseo tsa boswa jo bo botlhokwa (s.k. Kabelano ya tshedimosetso). Kwa bofelong, re sekaseka ka fa pono ya rona ka tlhago ya boboko jwa motho, mme segolobogolo ya ka fa tsela e e tlhomologileng thata ya boboko jwa tshwene-seka-motho, e fetogileng ka gone mo lekgolong la dingwaga le le fetileng.

Botlhokwa jwa tshobokanyo eno:

Mo tokomaneng eno, re dira poeletso le go tlhama mekgwa ya ditlhamo-sešwa le go dira diphetogo tsa botlhokwa tsa dikgopolo, e leng diphetogo tse di bakilweng ke thibololo le tlhaloso ya logapa lwa “Ngwana wa kwa Taung” ka R.A. Dart ka 1925. Se tota re se dirang ke go kwala ka ditlamorago tse thutopatlisiso eno e nnileng le tsone ya logata lo lo neng lo bolokilwe sentle le ka logapa lwa boboko jwa tlhago e leng dilo tse di bonweng kwa mafelong a a nang le masaledi a ditshwene-seka-batho go bontsha tsela e re tlhaloganyang ka yone tlholego ya boboko le go kopanya didirisiwa di sa tswang go tlhamiwa tsa go dira ditshekatsheko gore di dirisediwe patlisiso ya boithuta-tlhago ya boboko jwa motho. Morago ga moo, re sekaseka ka fa tiriso ya dijethale ya go itlhagisetša masalela a rona le ka fa tlhokego ya go dira patlisiso ka boboko jwa batho ba bogologolo ba ba santseng ba le teng go ka nnang ga tsosa dipotso ka gone ka ga mekgwa ya go dira patlisiso le go laola ditsompelo tseo tsa boswa jo bo botlhokwa.

Mafoko a konokono: Ngwana wa kwa Taung, *Australopithecus*, tlholego ya boboko, logapa lwa boboko, mekgwa-tsamaiso e e siameng